

8. 10. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Spaste duše, revizor!

Povolání revizora je jistě nevděčné. Revizor je povětšinou vnímán jako osoba veskrze protivná, která člověka obtěžuje nějakou jízdenkou a ani ho nenechá se v klidu povozit tramvají či autobusem. Revizor je ústřední postavou zejména pro skupinu osob, které se přezdívá "čenoši" a jejich charakteristickým znakem je to, že se pohybují v prostředcích hromadné dopravy bez platného jízdního dokladu. Tyto osoby se dokonce sdružují a podařilo se jim vypracovat poměrně slušně fungující systém obrany proti revizorům, jež je založen na posílání sms zpráv. Ponechejme stranou hodnocení tohoto jejich počínání z hlediska základních pravidel morálky

Povolání revizora je jistě nevděčné. Revizor je povětšinou vnímán jako osoba veskrze protivná, která člověka obtěžuje nějakou jízdenkou a ani ho nenechá se v klidu povozit tramvají či autobusem. Revizor je ústřední postavou zejména pro skupinu osob, které se přezdívá "čenoši" a jejich charakteristickým znakem je to, že se pohybují v prostředcích hromadné dopravy bez platného jízdního dokladu. Tyto osoby se dokonce sdružují a podařilo se jim vypracovat poměrně slušně fungující systém obrany proti revizorům, jež je založen na posílání sms zpráv. Ponechejme stranou hodnocení tohoto jejich počínání z hlediska základních pravidel morálky. V souladu s nimi rozhodně není. Jako důležitá se totiž jeví skutečnost, že takové počínání je zcela a naprosto zbytečné. Faktem zůstává, že Pán Bůh stvořil revizory. Bohužel náš zákonodárce na ně nějak pozapomněl a nevybavil je pro výkon jejich povolání odpovídajícími pravomocemi. Podle platného práva nejsou revizoři městské hromadné dopravy ničím jiným než „pouhými“ fyzickými osobami v zaměstnaneckém poměru k té obchodní společnosti, jež podniká na úseku přepravy osob, a to osobami, které provádějí kontrolu, zda druhá strana smluvního vztahu tj. cestující za poskytování služby zaplatil. Z hlediska našeho práva se tak revizor stává poměrně směšnou figurou.

Abychom začali od „Adama“ je důležité si vyjasnit, co to vlastně znamená, když určitá osoba nastoupí do prostředku městské hromadné dopravy. Podle Nálezů Ústavního soudu č. [78/2001](#) Sb. je okamžikem nástupu cestujícího do dopravního prostředku konkludentně uzavřena smlouva o přepravě v městské hromadné dopravě. Vzniká tedy občanskoprávní závazkový vztah. Zvláštnost této smlouvy spočívá ve formě úhrady ceny za přepravu, která může být paušálně zálohová (v případě síťové jízdenky), nebo přímá (platba řidiči anebo stanovený způsob znehodnocení předem zakoupené jízdenky při nástupu do vozidla). Tím, že cestující nastoupí do dopravního prostředku, konkludentně přistupuje na celý rozsah poskytované služby. Mlčky přistupuje i na další, obecně známé vedlejší ujednání smlouvy, totiž mít u sebe platnou jízdenku a na vyzvání ji předložit ke kontrole. Pokud však cestující nezaplatí před zahájením přepravy řádně a včas jízdné, které je cenou za poskytované služby, mlčky souhlasí i s tím, že mu bude účtována smluvní pokuta stanovená a vymáhaná pověřeným pracovníkem dopravce. Potud je vše jasné. Otázkou zůstává, jaké oprávnění má revizor k tomu, aby smluvní pokutu vynutil.

Jestliže se zabýváme problematikou revizorů, je nutno rozlišovat, zda-li jde o revizora, který provádí kontrolu v autobuse nebo o revizora, jež se pohybuje v tramvaji, trolejbusu či metru. Právní úprava je rozdílná, i když nakonec výsledek je pro všechny revizory stejný. Na první skupinu revizorů (tedy těch „autobusových“) se vztahuje zákon č. [111/1994](#) Sb., o silniční dopravě. Ustanovení § 18a tohoto zákona dává mimo jiné oprávněné osobě (kterou je řidič a průvodčí vozidla veřejné linkové dopravy a

jiná osoba pověřená dopravcem veřejné linkové dopravy a vybavená kontrolním odznakem nebo průkazem dopravce) i oprávnění uložit cestujícímu, který se neprokázal platným jízdním dokladem, zaplatit přírážku nebo vyžadovat od cestujícího prokázání totožnosti. Cestujícímu je stanovena korespondující povinnost na výzvu pověřené osoby tuto přírážku zaplatit. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví žádnou sankci pro cestujícího, který přírážku nezaplatí či odmítne prokázat svou totožnost, stává se toto ustanovení poněkud bezzubým. V této situaci revizor mnoho možností postupu nemá. Revizor není oprávněn takového cestujícího zadržet, ani ho nutit k cestě do jiné stanice, než cestující směřuje, protože by se tím mohl dopustit trestného činu omezování osobní svobody. Existuje totiž jen jediná situace, kdy kdokoli je oprávněn omezit osobní svobodu jiné osoby. Jde o případ, který předpokládá trestní řád v ustanovení § 76 odst. 2., a to za situace, že daná osoba byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté a omezení osobní svobody této osoby je nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Lze s úspěchem pochybovat o tom, že jízda „na černo“ by mohla být kvalifikována jako trestný čin. Formální znaky trestného činu podvodu by sice naplněny být mohly, ale je těžké si představit situaci, kdy by jízda bez platného jízdního dokladu splnila materiální znak trestného činu, kterým je větší než nepatrná nebezpečnost činu pro společnost. Jízda bez jízdního dokladu tak může být maximálně přestupkem proti majetku podle zákona o přestupcích č. [200/1990](#) Sb.

Revizor jistě může přivolat příslušníky Policie České republiky nebo strážníky obecní policie. Ovšem cestující není povinen na příchod příslušníka Policie ČR nebo strážníka vyčkat. Jak příslušník Policie ČR tak i strážník obecní policie mají oprávnění požadovat prokázání totožnosti. Nejsou však oprávněni k tomu (zákon o Policii ČR taxativně vymezuje možnosti předání osobních údajů), aby takto získané údaje předali revizorovi. Revizor se tak ocitá v pasti, protože nemá možnost, jak totožnost cestujícího, který porušil přepravní řád, zjistit. Jak již však bylo výše zmíněno, může být jízda „na černo“ kvalifikována jako přestupek proti majetku. Je zde tedy na místě upozornit, že v případě vyčkání příchodu policie hrozí černému pasažérovi postih podle zákona o přestupcích. Pro druhou skupinu revizorů oprávnění vyžadovat od cestujícího, který nepředložil platný cestovní doklad, prokázání totožnosti v platném právním řádu ani zakotveno není. Nový zákon o dráhách č. [266/1999](#) Sb. totiž nepřevzal úpravu předchozího zákona o dráhách, který ve svém § 9 stanovil, že pracovníci drážního podniku ve stejnokroji nebo se služebním odznakem jsou v obvodu dráhy oprávněni zjišťovat totožnost osoby, která narušuje nebo ohrožuje drážní provoz, majetek, bezpečnost života nebo zdraví osob nebo se neoprávněně zdržuje v obvodu dráhy. Je-li to nutné, jsou oprávněni takovou osobu zadržet a odevzdat bez zbytečných průtahů orgánům Veřejné bezpečnosti nebo v obvodu celostátních drah železničním ozbrojeným orgánům (toto se vztahovalo nejen na železnice, ale i na tramvaje, trolejbusy a lanové dráhy). Na drážní zákon navazovala vyhl. č. [127/1964](#) Sb. o městském přepravním řádu, která ve svém § 18 blíže specifikovala kontrola jízdenek, průkazek na slevu jízdného a placení jízdného. V současné době již tyto předpisy neplatí a pravomoci revizorů lze trefně popsat pomocí známého přísloví „kde nic není, ani smrt nebere“.

Za dané situace tak nelze než popřát těm, kteří vykonávají povolání revizora mnoho štěstí v zaměstnání a doporučit černým pasažérům, aby při svých spokojených jízdách městskou hromadnou dopravou alespoň na chvíli vděčně vzpomenuli na dobrého zákonodárce, který jim toto umožňuje.

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)